

Dr. Kazimierz Władysław Kunaniecki

Profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Centralizm i decentralizacja.

Na podstawie zasad, przyjętych przez konstytucję marcową, a opartych na systemie realnym, oraz na zasadach decentralizacji i zespolenia władz, da się zbudować taki ustrój administracyjny, który stworzeniem wzajemnej kontroli i równowagi oraz sprzgnięciem organów państwowych z przedstawicielami ludności we wspólnym działaniu administracyjnym i pod wspólną odpowiedzialnością będzie w stanie zapewnić państwu polskiemu normalny rozwój i dać mu wewnętrzną siłę, a przez to także wzmocnić jego stanowisko na zewnątrz.

W tym celu uważam za konieczne:

1) aby opracowano niezwłocznie projekty ustaw o ustroju państwowych władz administracyjnych, o samorządzie gminnym, powiatowym i wojewódzkim, tudzież o sądownictwie administracyjnym, a to w taki sposób, by stanowiły one dla siebie jednolitą całość;

2) aby w tych projektach i w uchwalonych ich podstawie ustawach zapewniono stworzenie rządu jednolitego, sprężystego i sprawiedliwego; da się to osiągnąć na zasadzie współpracy, wzajemnej kontroli i równowagi państwowych władz administracyjnych i organów samorządowych pod kontrolą sądów administracyjnych, a to w taki sposób, by stanowcza przewaga jednych czynników nad drugimi była wykluczona, a kontrola działała zapobiegawczo, nie hamując bieżącej administracji publicznej i nie osłabiając autorytetu jej piastunów, lecz utrzymując ich w granicach praworządności;

3) aby jednostkom powszechnego samorządu terytorialnego zapewniono samodzielność gospodarczą i finansową, potrzebną do spełnienia spoczywających na nich zadań;

4) aby samorząd mniejszości narodowościowych wprowadzono dla takich mniejszości, które reprezentują w danym

okręgu odpowiednią siłę ludnościową i gospodarczą i z tem zastrzeżeniem, że wskazanem jest ograniczenie tworzenia takich związków tylko do obrębu województw samorządowych; ustrój takich związków samorządowych nie powinien rozluźniać spoistości tej jednostki samorządu powszechnego, w obrębie której powstanie, ani też osłabiać jej zdolności do spełnienia spoczywających na niej zadań;

5) aby ze względu na to, że konstytucja wyszła poza ramy powszechnego samorządu terytorialnego, wprowadzając postanowienia o samorządzie religijnym i gospodarczym, utrzymano istniejące dotąd na ziemiach Państwa Polskiego samorządowe związki zawodów wolnych o charakterze obywatelskim, organizując je na jednolitych podstawach i rozszerzając je na całe państwo, a to ze względu na to, że należy w nich widzieć jednostki samorządu zawodowego, który nie mieści się w zakresie przepisów konstytucji marcowej, ustalających zasady urzędzenia samorządu.